

رام - بیست و پنجم آذر

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

بیست و پنجم آذر

روز سه‌شنبه ۲۵ آذر سال ۱۲۱۳ (۱۴ شعبان ۱۲۵۰ق) محمد شاه به تهران وارد شد و مراسم تاجگذاری را در پایتخت تجدید کرد و قائم مقام فراهانی را به منصب صدارت برکشید. چهل و دو سال بعد، در روز ۲۵ آذر سال ۱۲۵۵ (۹ ذی‌قعدة ۱۲۹۳ق) نخستین شماره از روزنامه‌ی نظامی که یکی از روزنامه‌های قدیمی دوران ناصری بود با مدیریت میرزا عباس خان مهندس حضور انتشار یافت. چهار سال بعد در همین روز به سال ۱۲۵۹ (۱۳ محرم ۱۲۹۸ق) روزنامه‌ی اختر نامه‌ی مفصل آقا میرزا رضای تبریزی مترجم کنسولگری ایران در تفلیس را «در باب لزوم تغیر حروف و الفبای فارسی» به چاپ رساند. این میرزا رضا در همان رضا دانش یا پرنس ارفع بعدی است که بیست و یک سال بعد سفیر ایران در استانبول شد.

در سال ۱۲۸۴ در چنین روزی بود که بست‌نشینی دوم علمای تهران و دو هزار طلبه در قم انجام شد و این بار معترضان خواهان تاسیس مجلس بودند. بازاریان هم از این جریان استقبال کردند و به زودی چهارده هزار تن با پشتیبانی ایشان در سفارت انگلیس بست نشستند.

در ۱۲۹۵ لنین رهبر انقلابیون روسیه طی پیامی به مسلمانان روسیه و مشرق زمین اعلام داشت که عهدنامه‌های سری راجع به تقسیم ایران محو و پاره شده و قشون روس از ایران خارج خواهد شد. در ۱۲۹۷ به دنبال پایان جنگ جهانی اول و تشکیل کنفرانس صلح پاریس، ایران که با زیرکی پس از اشغال کشور توسط متفقین با ایشان قرارداد همکاری بسته و به لحاظ حقوق بین‌الملل یکی از طرفهای متحد با متفقین قلمداد می‌شد، هیأتی را برای حضور در این کنفرانس به پاریس فرستاد (تصویر زیر). اعضای این هیأت عبارت بودند از مشاورالممالک انصاری وزیر خارجه، ذکاءالملک فروغی رئیس دیوانعالی تمیز، میرزا حسین معین‌الوزاره وزیر سابق فوائد عامه و تجارت، انتظام‌الملک رئیس کابینه وزارت خارجه، مسیو آدولف پرنی فرانسوی مستشار وزارت عدلیه، و میرزا عبدالحسین خان انصاری. هیأت ایرانی بیانیه‌ای تنظیم کرده بود و پس از تجزیه‌ی دولت عثمانی ادعای تاریخی درستی بر میانرودان و سوریه و آناتولی داشت و این مناطق را بخشی از کشور ایران می‌دانست. انگلیسی‌ها و بقیه‌ی کشورهای اروپایی که می‌خواستند دست‌نشانده‌های خود را در کشورهای نوساز سوریه و عراق و لبنان و فلسطین و اسرائیل و ترکیه بر سر کار بیاورند، سخت کوشیدند و از حضور ایران در این کنفرانس جلوگیری کردند.

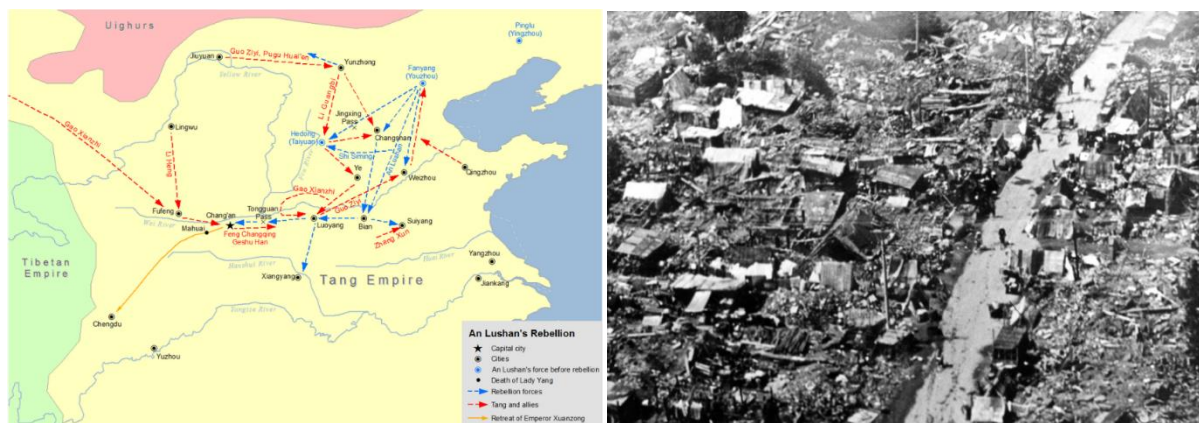
در همین روز به سال ۱۳۰۳ در گرماگرم جنگ قفقاز و اشغال گرجستان به دست نیروهای بلشویک، پدر نیما یوشیج هم به تفلیس سفر کرد. در همین روز سید حسن مدرس نماینده‌اش رحیم‌زاده صفوی را به نزد احمد شاه که در نیس مقیم بود فرستاد و از او خواست تا سریعتر به لرستان بازگردد و تاج و تخت قاجار را حفظ کند. از سوی دیگر محمد حسن میرزا ولیعهد که به سودای دستیابی به قدرت با رضا خان همدست شده بود به او پیغام داد که به کشور بازنگردد. تا پنج سال بعد رضا خان به رضا شاه تبدیل شده بود و دولت قاجار منقرض شده بود. در چنین روزی به سال ۱۳۰۸ میرزا عباس خان نعمت از آلمان به ایران بازگشت و گراورسازی نعمت را در خیابان لاله‌زار تاسیس کرد. و بعدتر همان جا مجله‌ی طهران مصور نیز منتشر کرد. در ۱۳۱۸ هم پیمان دوستی بین ایران و ژاپن به تصویب مجلس رسید.

در سال ۱۳۵۰ این روز با تجزیه‌ی سیاسی بیشتر و بیشتر قلمرو ایران زمین مصادف بود و سرزمینهای زیر سلطه‌ی استعمار بریتانیا وضعیتی نابسامان پیدا می‌کردند. در ۲۵ آذر این سال از سوی ارتش پاکستان شکست در نبرد با هند و بنگلادش را پذیرفت و به این ترتیب جنگ در منطقه پایان یافت، و از سوی دیگر بحرین زیر فشار انگلستان از ایران مستقل شد و رهبری‌اش به شیخ خاندانی مهاجر و دست‌نشانده‌ی انگلستان سپرده شد.

طالبان پیش و پس از کشتار کودکان

در ۱۳۷۰ با فروپاشی نظم کمونیستی شمالی قزاقستان از اتحاد جماهیر شوروی استقلال یافت، در ۱۳۷۳ سازمان ملل تشکیل نیروهای پاسدار صلح در تاجیکستان را تصویب کرد، و در ۱۳۹۳ نیروهای طالبان به یک مدرسه‌ی پلیس در پیشاور حمله کردند و ۱۴۵ نفر از حاضران در آنجا که اغلب کودک بودند را کشتند.

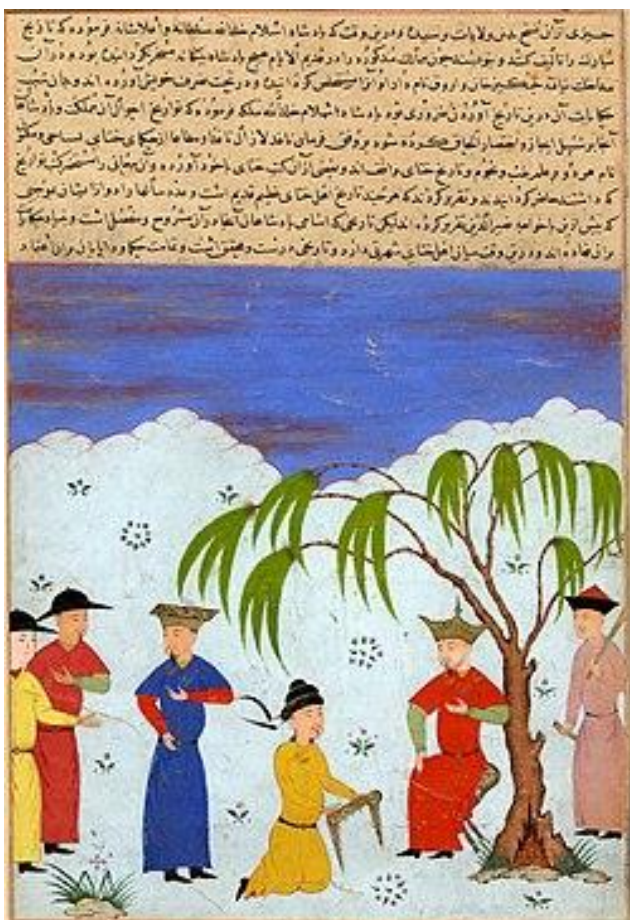
مسیر لشکرکشی آن لوشان در چین

زلزله‌ی هایوان در چین

در چنین روزی به سال ۱۳۴ هجری خورشیدی آن لوشان شورش عظیم خود بر سیطره‌ی دولت تانگ را آغاز کرد که به تاسیس دولت یان منتهی شد. تا جایی که از اسناد بر می‌آید این مرد جنگاوری ایرانی تبار و سغدی - احتمالاً با مادری ترک - بوده که در ختن زاده و پرورده شده است و نامش در اسناد چینی به صورت آن لوشان تحریف شده است.

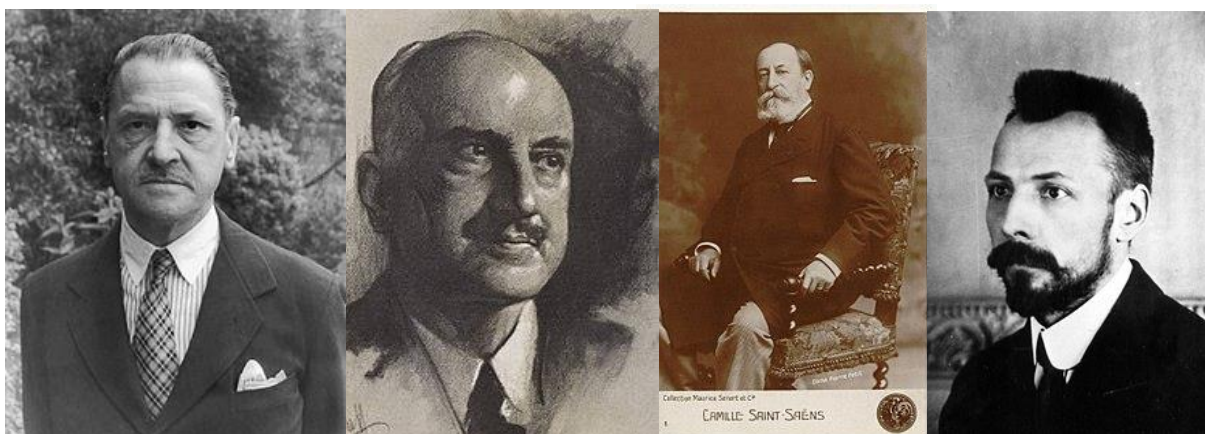
رخدادهای سیاسی دیگری نیز در این روز واقع شده‌اند. در ۸۱۰ در جریان جنگهای صد ساله هنری ششم شاه انگلستان در کلیسای نتردام در مقام شاه فرانسه تاجگذاری کرد، در ۱۱۵۲ حزب چای در بوستون که به قانون مالیات چای انگلستان اعتراض داشتند در حالی که شبیه سرخپوستان لباس پوشیده بودند و به این ترتیب گرایش بومی‌گرا و ضداستعماری‌شان را نمایان می‌کردند، به کشتیهای تجاری در بندر بوستون حمله کردند و صدها بشکه چای را به دریا ریختند و این آغازگاه انقلاب آمریکا برای استقلال بود، در ۱۲۵۹ اولین دور جنگهای بوئر میان دولت بریتانیا و بوئرهای آفریقای جنوبی آغاز شد، و در ۱۲۹۱ ناوگان سلطنتی

نوپای یونان در نبردِ الی بر کشتیهای عثمانی غلبه کرد. در ۱۲۹۷ وینکاس میکویچیوس کاپسوکاس تاسیس جمهوری سوسیالیستی شوروی لیتوانی را اعلام کرد که تنها یک سال پایید. یک رخداد بی ربط ولی جالب دیگر هم این که در ۱۳۱۶ هم تئودور کول و رالف روی از زندان آلکاتراز گریختند و دیگر هرگز دیده نشدند.

از رخدادهای دیگر بیست و پنجم آذرماه یکی آن که در سال ۱۲۸۲ هتل تاج محل بمبئی افتتاح شد، دیگر آن که در ۱۲۹۹ زلزله‌ی هایوان در چین با بزرگی ۸/۵ ریشتر بیش از دویست هزار نفر را از میان برد، در ۱۳۲۶ هم ویلیام شاکلی، جان باردین و والتر برداتین نخستین ترانزیستور را اختراع کردند و در ۱۳۵۸ لیبی به اوپک پیوست و بهای نفت خام را افزایش داد.

اولجایتو خان

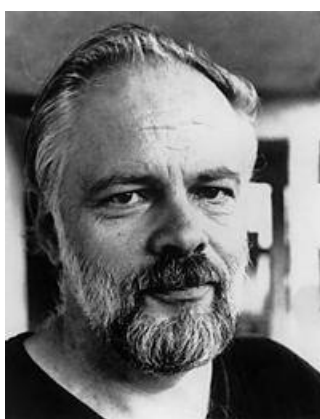

وینکاس میکویچیوس کاپسوکاس کامیل سن سائن جرج سانتایانا سامرست موآم

در میان ایرانیان در این روز اولجایتو ایلخان ایران (۶۹۵) و علی قوشچی اخترشناس ایرانی (۸۵۳) در گذشته‌اند. در خارج از ایران زمین این نامداران در این روز زاده شده‌اند: جرج سانتایانا فیلسوف اسپانیایی (۱۲۴۲)، واسیلی کاندینسکی نقاش روس-فرانسوی (۱۲۴۵)، مارگارت مید انسان‌شناس آمریکایی (۱۲۸۰)، و فیلیپ ک دیک فیلسوف و نویسنده‌ی آمریکایی (۱۳۰۷). رفتگان مشهور این روز هم سه ادیب و نویسنده‌اند: ویلهلم گریم نویسنده‌ی آلمانی (۱۲۳۸)، کامیل سن سائن شاعر فرانسوی (۱۳۰۰)، و سامرست موآم (۱۳۴۴)

بالا: گریزندگان از زندان آلکاتراز

راست: رالف روی

چپ: تئودور کول

پایین: فیلیپ ک دیک